

ЧЕРВОНОКНИЖНІ РОСЛИНИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА СТАН ЇХ ОХОРОНИ

Стан природного біорізноманіття в період антропогенного навантаження на довкілля є однією з найприоритетніших завдань сучасної фітосозології, що вимагають невідкладного вирішення. Збереження біорізноманіття на сучасному розвитку людського суспільства — проблема не лише загальнонаукова, а й загальнодержавна. Тому охорона рідкісних рослин Івано-Франківської області сприятиме збереженню фіторізноманіття, що є призначенням Червоної книги України, яка має загальнобіологічне значення [1, 3, 4].

Об'єктами дослідження були рідкісні види рослин Івано-Франківської області, занесені до Червоної книги України. Рослинний світ (2009) [5].

Метою досліджень було з'ясування які види рідкісних рослин Івано-Франківської області занесені до Червоної книги України. Рослинний світ (2009). Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити наступні **завдання**:

- дослідити природно-географічні умови Івано-Франківської області;
- встановити кількість і видовий склад червонокнижних рослин, що зростають на території Івано-Франківської області;
- з'ясувати природоохоронний статус видів, їх ступінь поширення та динаміку популяцій.

Для реалізації мети досліджень були використані наступні **методи**: аналіз літературних джерел, проведення екскурсій у лісові, лучні та болотні фітоценози з метою виявлення місцезростань червонокнижних рослин, фотографування червонокнижних рослин, аналіз Червоної книги України. Рослинний світ (2009) [4,5].

Практична значущість результатів досліджень полягає у тому, що вони можуть бути використані спеціалістами лісового господарства в процесі проведення екскурсій та заходів щодо охорони фіторізноманіття.

Необхідно зазначити, що ступінь поширення або рясності було визначено окомірним методом прямого обліку протягом двох років. Цей метод застосовують при маршрутних обстеженнях рослинності. Такий облік зазвичай проводять за бальною системою або за шкалою чисельності виду у фітоценозі, зокрема, за шкалою, запропонованою О. Друде (1913) [2]. У цій системі оцінки рясності виду прийнято таку градацію: *soc* (*socialis*) – рослини змикаються надземними частинами; *cop*³ (*copiosae*) – рослини дуже рясні; *cop*² – рослини рясні; *cop*¹ – рослини досить рясні; *sp* (*sparsae*) – рослини рідкі; *sol* (*solitariae*) – рослини поодинокі; *un* (*unicum*) – одна рослина на площі виявлення.

Нижче наводимо деякі червонокнижні види Івано-Франківської області із зазначенням родини, природоохоронного статусу виду, чисельності та структури популяцій [2, 6].

Родина Тисові — *Taxaceae* .

1. Тис ягідний (негній-дерево) — *Taxus baccata* L. Природоохоронний статус виду – вразливий. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *cop*³ (*copiosae*), є значна кількість ізольованих популяцій, із яких найбільша у заказнику «Княж-Двір» (близько 22 тис. екз.).

Родина Соснові — *Pinaceae* Lindl.

2. Сосна кедрова (сосна кедрова європейська) — *Pinus cembra* L. Природоохоронний статус виду – зникаючий. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sp* (*sparsae*), локальні популяції невеликі за чисельністю особин.

3. Модрина польська — *Larix polonica* Racib. Природоохоронний статус виду – зникаючий. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sp* (*sparsae*), локальні популяції невеликі за чисельністю особин.

Родина Айстрові – *Asteraceae* Dumort.

4. Аїстра альпійська – *Aster alpinus* L. Природоохоронний статус виду – рідкісний. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *cop*¹, відомі поодинокі локалітети (близько 10). Чисельність у межах 5–15 рослин на 1 м².

5. Відкасок осотоподібний – *Carlina cirsioides* Klok. Природоохоронний статус виду – вразливий. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sol* (*solitariae*), популяції мало чисельні.

6. Жовтозілля карпатське – *Senecio carpaticus* Herbich. Природоохоронний статус виду – вразливий. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sol* (*solitariae*), популяції мало чисельні з розбалансованою структурою.

Родина Амарилісові – *Amaryllidaceae*

7. Підсніжник білосніжний (підсніжник звичайний) – *Galanthus nivalis* L. Природоохоронний статус виду – неоцінений. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *cop*², поширений по всій залісненій території області, популяції здебільшого численні, спостерігається тенденція до зменшення кількості квітучих особин.

Родина Жовтецеві – *Ranunculaceae* Juss.

8. Сон великий – *Pulsatilla grandis* Wender. Природоохоронний статус виду – вразливий. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *cop*², поширений по всій обезлісненій території області.

9. Горицвіт весняний – *Adonis vernalis* L. Природоохоронний статус виду – неоцінений. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *cop*², поширений по всій обезлісненій території області.

Родина Зозулинцеві — *Orchidaceae* Juss.

10. **Зозулинець шоломоносний** – *Orchis militaris* L. Природоохоронний статус виду – рідкісний. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sp (sparsae)*, переважно ізольовані особини або невеликі, локальні популяції.

11. **Любка дволиста** – *Platanthera bifolia* (L.) Rich., Schult. Природоохоронний статус виду – неоцінений. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sp (sparsae)*, чисельні популяції (до 1000 особин)

Родина Розові – Rosaceae Juss.

12. Шипшина Чацького – *Rosa czackiana* Bess. Природоохоронний статус виду – неоцінений. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sp (sparsae)*, здебільшого трапляється у вигляді поодиноких клонів, або скупчень з кількох клонів, площею по 1–5 м².

Родина Рutowі – Rutaceae Juss.

13. Ясенець білий – *Dictamnus albus* L. Природоохоронний статус виду – рідкісний. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *cop¹*, трапляється спорадично, невеликими локальними популяціями від кількох десятків до кількох сотень особин.

Родина Лілійні – Liliaceae Juss.

14. Лілія лісова – *Lilium martagon* L. Природоохоронний статус виду – неоцінений. Ступінь поширення та динаміка популяцій: *sol (solitariae)*, популяції містять від декількох одиниць до до декількох десятків особин різного віку, які зростають групами.

Отже, проведені нами дослідження дозволили встановити, що на території Івано-Франківської області зростає 228 видів рідкісних рослин, занесених до Червоної книги України. Рослинний світ (2009).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барна М. М. Червоні книги України. Рослинний світ (1980, 1996, 2009): таксономічні, географічні та соціологічні аспекти / [М. М. Барна, Р. Л. Яворівський, Н. В. Герц та ін.] // Освіта та наука на хіміко-біологічному факультеті Терноп. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка (1940-2010): регіон. наук.-практ. конф., (20-21 трав. 2010 р., с. Гутисько Бережанського р-ну Тернопільської обл.): матеріали конф. — Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2010. — С. 12—15.
2. Григора І. М. Основи фітоценології / І. М. Григора, В. А. Соломаха — К.: Фітосоціоцентр, 2000. — 71 с. (до шкали Друде)
3. Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття України: стан та перспективи / під заг. ред. Ю. Р. Шеляга-Сосонка. — К.: Хімджест, 2003. — 246 с.
4. Природа Івано-Франківської області / за ред. К. І. Геренчука. — Львів: Вид-во «Вища школа» при Львів. ун-ті, 1978. — 160 с.
5. Червона книга України: рослинний світ / За ред. Я. П. Дідуха. — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 912 с.
6. Черепанов С. К. Сосудистые растения России и сопредельных государств. — СПб: Мир и семья, 1995. — 990 с.

Квасничка М.

Наукові керівники – проф. Кваша В. І., асист. Голіней Г. М.

ВПЛИВ ПОРОДНОГО СКЛАДУ НА ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНИХ ТА МОРФОФІЗІОЛОГІЧНИХ ПАРАМЕТРІВ ДОМАШНІХ КУРЕЙ В УМОВАХ ПІДГАЄЧЧИНИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Птахи є відокремленою і високоспеціалізованою групою вищих тварин, що пристосувались до польоту.

У процесі еволюції птахи набули здатності до літання та особливостей, пов'язаних з цим засобом пересування. Виникнення і також вдосконалення рухових особливостей давали птахам великі переваги у боротьбі за існування. Птахи набули властивостей рухатися у повітрі, проте зберегли здатність до пересування по твердому субстрату.

Актуальність роботи полягає у біологічній і екологічній характеристиці птахів, росту та продуктивних якостей різних порід домашніх курей в умовах села Шумляни Підгаєччини, що важливо в аспекті забезпечення сільського населення продуктами птахівництва.

Метою дослідження було експериментально вивчити вплив породного складу курей на формування їх продуктивних та морфофізіологічних параметрів в умовах села Шумляни Підгаєччини Тернопільської області, враховуючи місцевий кормовий фактор.

Відповідно були поставлені наступні завдання:

- вивчити систему живлення курей;
- встановити динаміку росту курей;
- дослідити морфометрію тіла і яєць;
- визначити біохімію яйця.

Новизна роботи полягає у дослідженні особливостей еколого-біологічних параметрів і продуктивних якостей молодняка курей-самок різних порід.

Об'єкт дослідження: молодняк різних порід домашніх курей 3-6 місячного віку.

Матеріал і методи досліджень

Науково-виробничі дослідження проводились за розробленою схемою на базі домашньої ферми с. Шумляни Підгаєцького району Тернопільщини на молодняку курей трьох порід по шість голів з кожної, де